

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

РЕЗЮМЕ

В научной статье рассматриваются вопросы развития Юго-Восточного региона Азии в современных процессах формирования нового экономического и политического порядка на азиатском континенте и в АТР в целом.

SUMMARY

The scientific article examines the development of South-East Asia in the modern processes of forming a new economic and political order in Asia and the Pacific as a whole.

РЕЗЮМЕ

У науковій статті розглядаються питання розвитку Південно-Східного регіону Азії в сучасних процесах формування нового економічного і політичного порядку на азіатському континенті і в АТР у цілому.

НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В ЄС

Борисова С.Є., доцент кафедри фінансів Донбаської державної машинобудівної академії (м. Краматорськ)

Актуальність теми. Геополітична спрямованість сучасного цивілізаційного процесу визначається його глобалізацією, прогресуючим зростанням значущості гуманітарної сфери, високим інформаційним технологіям, постіндустріальних принципів суспільного розвитку, підвищенням ролі інтелектуального капіталу та менеджменту, соціальних і гуманітарних чинників економічного прогресу, утвердженням пріоритетності базових засад сталого розвитку, який сприяє не тільки економічному зростанню, а й справедливому розподілу його результатів, розширенню можливостей людей, їхньому збагаченню.

Основні напрями розвитку світових глобалізаційних процесів варто систематизувати за предметним критерієм на:

- економічні – масштаби та прискорення руху факторів виробництва, товарів та послуг на основі міжнародного розподілу праці; розвиток та удосконалення міжнародної валютно-фінансової системи; економічна регіональна і галузева інтеграція;
- технологічні – науково-технічний прогрес; інформаційні і телекомунікаційні технології; розвиток міжнародної комунікаційної структури (зв'язок, транспорт);
- соціально-економічні – соціалізація економіки; посилення взаємовпливу та взаємозалежності національних економік; формування інтернаціональних відтворювальних комплексів;
- політичні – протиріччя національного суверенітету й інтернаціоналізації життєдіяльності держави; взаємопроникнення глобальних, регіональних і національних інтересів; рівень макроекономічної й інформаційної відкритості;
- правові – приведення національних правових систем у відповідність до міжнародної правової практики; формування єдиного загального міжнародного правового поля) обґрунтовано, що з метою забезпечення реалізації інтересів всіх суб'єктів глобалізаційного процесу процеси економічної глобалізації повинні регулюватись на міжнародному рівні.

Метою дослідження є визначення напрямів і наслідків розвитку світових економічних глобалізаційних процесів в контексті іноземного інвестування.

Цим проблемам присвячено праці вітчизняних вчених: Д.Лук'яненко, Ю.Макогона, А.Гальчинського, А.Філіпенка, Ю.Пахомова, Л.Руденко, а також західних вчених Дж.Кейнса, Д.Рікардо, Л.Ерхарда, Р.Мандела, Дж.Флемінга та інших.

Світові економічні глобалізаційні процеси відкривають перед людством величезні можливості в розширенні обміну товарами, послугами, інформацією, технологіями та капіталом, взаємодії в гуманітарній сфері, духовному збагаченні особистості. Водночас для значної частини людства глобалізація несе в собі й істотні загрози, зумовлюючи розмежування країн на "цивілізаційний центр" і "периферійну зону", поглиблюючи їх диференціацію в соціально-економічному розвитку.

Фактично продемонструвала свою безперспективність політика так званої наздоганяючої модернізації, за рецептами якої (починаючи з 60-х років) розвивалася значна частина країн Латинської Америки, Азії та Африки і яка в 90-ті роки набула поширення на пострадянському просторі, у т. ч. і в Україні. Вона не сприяла вирішенню ключової проблеми сучасного світового процесу - забезпеченню сталого розвитку та зближенню на цій основі країн за рівнем життя народу. Нині людство зіткнулося із ситуацією, за якої значна частина країн опинилася за межами економічного та соціального прогресу. Ситуація ускладнюється і тим, що в останнє десятиріччя відбулося розширення зони бідності за рахунок країн, які входили до складу колишнього СРСР. Тож подолання глобальної нерівності перетворилося в центральну проблему XXI століття.

Все це - об'єктивні, жорсткі й далеко не завжди прогнозовані реалії сучасного світу, які слід максимально враховувати. Світ, як і раніше, визнає лише сильних, поважає лише тих, хто спроможний до самоутвердження, здатний захищати власну свободу та цінності.

Глибокі сутнісні суперечності нинішнього цивілізаційного процесу висувають особливі вимоги до довгострокової соціально-економічної стратегії в Україні. Необхідно скоригувати загальну спрямованість трансформаційного процесу, надати йому сучасних цивілізованих форм, знайти такі шляхи та механізми входження у світову економіку, які б дали змогу максимально скористатися позитивними наслідками глобального розвитку і водночас мінімізували економічні й особливо соціальні труднощі, пов'язані з адаптацією національної економіки до закономірностей світової господарської системи.

При визначенні стратегії держави слід враховувати і нову геополітичну ситуацію, яка почала формуватися після безпрецедентної терористичної атаки на США 11 вересня 2001 р. Нові види загроз і викликів обумовлюють необхідність утвердження принципово нової моделі світового розвитку, глобальної безпеки [1].

Україна має враховувати ці процеси, брати найактивнішу участь у формуванні механізмів нової міжнародної антитерористичної політики. Потрібно враховувати і глобальну тенденцію переходу до багатополюсного (поліцентричного) світового співтовариства, де основою взаємодії держав та їх економік має стати регіональна інтеграція. У зв'язку з цим чітка і пріоритетна орієнтація України на інтеграцію в Європейський Союз, набуття статусу спочатку асоційованого, а згодом повноправного членства в ньому має розглядатися як основа стратегії економічного та соціального розвитку нашої держави на наступні десять років і більш віддалену перспективу. Як засвідчує досвід практично всіх країн-претендентів на вступ до ЄС, ця мета може стати додатковим потужним стимулом і каталізатором відповідних соціально-економічних та політичних перетворень [2].

Водночас пріоритетність інтеграції України в ЄС не повинна вступати у протиріччя з іншими стратегічними напрямками зовнішньополітичної та економічної діяльності держави. Всі вони мають бути підпорядковані стратегічній меті – європейській інтеграції. У зв'язку зі зміною у 2010 році політичного курсу України, зберігають своє значення розвиток та поглиблення взаємовигідних зв'язків з Росією. Так само велика увага буде приділятися співробітництву з США.

Активно розвиватимуться відносини з країнами СНД, Центральної та Південно-Східної Європи, інших регіонів світу. Глобалізація світової економіки та європейська інтеграція ставлять перед Україною питання про власне геополітичне позионування. Понад те, сьогодні для нашої держави проблема визначення свого реального місця у світі стає критичною. Адже правильний вибір визначатиме успішний економічний розвиток країни та її здатність максимально ефективно інтегруватися до глобального простору. Сама ж реалізація інтеграційних планів залежить від того, чи зможе країна у певні терміни залучити критичну масу інвестицій. Таким чином, зараз перед

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Україною стоїть двосдине завдання — визначення пріоритетів розвитку та побудова ефективної інвестиційної моделі, здатної забезпечити фінансування модернізації й нарощування виробничих потужностей [3].

Одним з найбільочіших наслідків світової кризи стало знекровлення національних економік, яких практично було позбавлено інвестицій. Песимістичними були прогнози і щодо нашої країни, яка чи не найгостріше відчула проблеми виведення капіталу. Проте завдяки антикризовим діям українського уряду, зразок якого перейняв і корпоративний сектор, нам вдалося повернути довіру інвестора та почати вихід з кризи.

Згідно зі звітом, який днями було представлено світовій громадськості на конференції ООН з торгівлі та розвитку, іноземні інвестиції за підсумками 2009 року скоротилися і становлять 900 млрд. доларів. Це на 47 відсотків менше у порівнянні з 1,7 трлн, які було інвестовано у світову економіку торік. Ще гіршою (за даними ООН) є ситуація з інвестиціями в Південно-Східну Європу та СНД. Експерти прогнозують подальше зниження зацікавленості економікою регіону. І це при тому, що лише за перший квартал поточного року притік прямих іноземних інвестицій до країн цієї частини світу впав на 46 відсотків порівняно з аналогічним періодом 2008 року [2].

Експерти пов'язують такий стан справ передовсім зі скороченням корпоративних прибутків і зниженням котировок на основних світових фондових ринках. Це стало причиною скорочення обсягів міжнародних злиттів і поглинань, які останніми роками були основним видом прямих іноземних інвестицій як у розвинених державах, так і в країнах, що розвиваються.

Разом з тим, глобалізаційні процеси мають і зворотній бік медалі. Мова йде про системні проблеми Європи, які у 2010 році оголила фінансова криза у Греції. Криза у Греції показала, що країни Євросоюзу не хочуть витратити власні кошти на вирішення проблем сусідів і навіть готові до звуження кордонів співдружності. Це означає, що перспективи євроінтеграції України залишаються примарними.

Європейську боргову кризу, що набирає обертів, не змогли погасити навіть 750 млрд. євро, виділених Євросоюзом. Курс європейської валюти продовжує стрімко знижуватися, долаючи мінімуми чотирирічної давнини. У найближчі три роки країни ЄС повинні скоротити дефіцити своїх бюджетів більш ніж на 200 млрд. євро в першу чергу за рахунок зменшення державних витрат. Такі заходи, на думку багатьох економістів, призведуть до падіння внутрішнього попиту в зоні ЄС і сповільнено економічного росту.

В інвестиційному співтоваристві укріплюється думка, що виділені 750 млрд. євро не вирішать проблем Європи, викликаних надмірними боргами і роздутими бюджетними дефіцитами багатьох країн ЄС. В свою чергу погіршення стану фінансових ринку Старого Світу і падіння курсу євро тягнуть за собою недовіру інвесторів і до американського ринку, що ставить під сумнів подальше успішне відновлення економіки №1. Як результат, ряд експертів прогнозують початок у найближчому другій хвилі фінансової кризи і відновлення спаду найбільших економік.

Замкнуте коло. Величезні зовнішні борги і надмірні дефіцити бюджетів – ці дві основні проблеми багатьох країн євросони. Проте, ні для кого з інвесторів такий стан речей не є новиною. До того ж 750 млрд. євро, які планують виділити Євросоюз і МВФ, цілком достатньо, щоб забезпечити у середньостроковій перспективі країни Європи, в яких є нагальна проблема, грошима для погашення їх зовнішніх боргів (рис. 1) [4].

Рис. 1. Графік виплат по зовнішнім боргам країн Єврозони у 2010 р. (млрд. євро)

Однак для того, щоб отримати доступ до цих коштів фінансово недисциплінованим державам доведеться прийняти жорсткі програми, спрямовані на скороченні дефіцитів бюджетів. І як наслідки від таких заходів і викликають у інвесторів побоювання. Так, однією з панічних причин стрімкого падіння фондових індексів стала ідея про те, що заходи по зменшенню дефіцитів бюджетів багатьох держав призведуть до затяжного економічного спаду в цих країнах і можуть в цілому послабити економіку євросони.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Основні заходи, які передбачається вжити країнам для вирівнювання дефіцитів, - урізання держвитрат (заморожування або скорочення зарплат держслужбовцям, зменшення держінвестицій, згорання програм соціальної допомоги) і підвищення податків. Таке різке скорочення держвитрат як раз і лякає інвесторів. Побожання викликають два моменти. Перший – чи зможе керівництво країн ЄС всупереч невдоволенню населення реалізувати заплановані заходи. Другий момент – якими будуть наслідки від їх реалізації. Посилення фіскальної політики призводить до скорочення внутрішнього попиту, що відображається на темпах росту економіки.

На економіку України, і рівень іноземного інвестування зокрема, європейські проблеми можуть справити негативний вплив. Європейська боргова криза змінила ставлення інвесторів до ризику. Тепер вони дуже неохоче вкладають кошти в ризикові активи. Таке ставлення ускладнює залучення іноземних інвестицій і може ускладнити фінансування дефіциту бюджету України за рахунок зовнішніх запозичень.

Крім того, може погіршитися і торговий баланс України. Здешевлення євро разом зі зниженням попиту в Європі призведе до збільшення імпорту європейських товарів в Україну і скорочення експорту. Але найбільше «європейські проблеми» Україна відчує у тому випадку, якщо паніка з фінансових ринків пошириться на товарні ринки. Адже відновлення української економіки в першу чергу залежить від цін на метали на світових ринках. Якщо вони істотно впадуть, то позитивні зрушення, що намітилися в нашій економіці, можуть діаметрально змінитися. Відтак, і підвищення рівня інвестиційної привабливості України може загальмуватися.

У глобальному сенсі це може означати, що кредитування Європою своїх сусідів, у тому числі й України, може призупинитися. А євроінтеграційні процеси, поки стоїть питання про існування союзу в існуючих кордонах, будуть відкладені.

Нові реформи суттєво загальмують будь-яке розростання ЄС. А це може вплинути і на Україну, яка прагне і наблизитися до ЄС, і отримати кредити. Потік інвестування в Україну може звужитися.

Попри світову фінансову кризу і обумовлені нею «європейські проблеми» реалії сучасного світу вимагають найскорішої інтеграції вітчизняної економічної системи до міжнародної економіки. Без цього не є можливими ані повноцінний розвиток національного виробництва, ані задоволення потреб вітчизняних споживачів на належному рівні.

Інтеграція економічної системи України до міжнародної економіки не повинна обмежуватися виключно європейським вектором. Останні економічні трансформації в Азії показали, що в XXI столітті основним стимулом для інвесторів уже не є податкові преференції, рентабельність бізнесу і т.д., у першу чергу їх цікавить ємність ринків. Якщо раніш густонаселеність територій була тягарем для азійських країн, і в першу чергу для Китаю й Індії, то тепер це інструмент, що дозволяє залучати в країну десятки мільярдів інвестицій на рік. Поряд із властивим азійцям прагненням домогтися успіху, з їх ментальністю, настільки висока потенційна купівельна спроможність дозволяє Азії вже в доступному для огляду майбутньому стати абсолютним лідером у створенні світового ВВП.

Азія вже в найближчі 10-15 років стане основним локомотивом світової економіки. Трансформація глобалізації в азійську для планети може виявитися рятівною з погляду екологічної безпеки. Азія також стане визначною у бізнесі. Західний бізнес буде прагнути якнайглибше інтегруватися в азійські ринки, адже очевидно, що Захід, і в першу чергу США і ЄС, протистояння з Азією програють.

Україні, з урахуванням важливості ефекту масштабу, треба почати більш конструктивні заходи щодо економічної співпраці з Росією та іншими країнами СНД. Сьогодні Україна дотримується європейського інтеграційного вектора, в той час, коли Європа розвиває інтеграційні зв'язки з Азією. А країни СНД - це не тільки споживчий ринок у 200-250 млн чоловік, це ще й міст до співробітництва з Азією, що набирає обороти. Крім того, це єдиний шанс вирватися з-під тиску економічної відсталості і перейти на інноваційну модель розвитку. Україна з Росією взаємодоповнюють одне одного саме в сфері науки й інновацій. Без науково-технологічного симбіозу з Росією Україні в постіндустріальний світ не ввійти.

Унаслідок повільного економічного реформування Україна перебуває на узбіччі світових інвестиційних потоків. Тому, *враховуючи специфічність впливу світових економічних глобалізаційних процесів на розвиток української економіки, можна визначити напрями, в яких такий вплив є найбільш вагомим:*

- а) інтеграція України до міжнародних торговельних відносин;
- б) взаємнини з міжнародними фінансово-кредитними установами;
- в) інтеграція до світового фінансового ринку, залучення в Україну іноземних інвестицій та співпраця з іноземними партнерами.

Відповідно серед основних критеріїв успішної інтеграції України до світової економіки можна відзначити:

- зростання міжнародного товарообігу із випереджаючим зростанням обсягів експорту;
- зростання обсягів іноземних інвестицій в Україну;
- зростання обсягів операцій із гривнею на світовому валютному ринку;
- мінімізація рівня кореляції між негативними тенденціями розвитку світової економіки та економіки національної.

Висновки. Відтак, стратегічною метою української зовнішньоекономічної політики і надалі залишатиметься активне залучення країни до міжнародних інтеграційних процесів. Однак реалізація цього завдання потребуватиме концентрації значних інтелектуальних, матеріальних, фінансових і природних ресурсів для розвитку стратегічних, «проривних» технологій як основних чинників конкурентоспроможності у світовій спільноті.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Грицаєнко І. А. Економічний прагматизм як домінанта інвестиційної політики України в інтеграційних процесах / І. А. Грицаєнко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2. – С. 4–13.
2. Єрмілова К.В. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в країни з різним рівнем розвитку / Єрмілова К.В. // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. Сборник научных трудов. – Донецк: ДонНУ, 2008. – С. 691-697.
3. Макогон Ю.В. Монетарна політика України в умовах глобального економічного зростання / Макогон Ю.В., Медведкіна Є.О., Рибаченко К.В. / Монографія / За науковою ред. Ю.В. Макогона. – Донецьк: ДонНУ, 2007. – 260 с.
4. Марченко К.К. Перспективи регіоналізації й інтеграції України до європейського економічного простору / К. К. Марченко // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2010. – С. 1036-1041

РЕЗЮМЕ

Метою дослідження є визначення напрямів і наслідків розвитку світових економічних глобалізаційних процесів в контексті іноземного інвестування.

РЕЗЮМЕ

Целью исследования является определение направлений и последствий развития мировых экономических глобализационных процессов в контексте иностранного инвестирования.

SUMMARY

Research objective is definition of directions and consequences of development of world economic globalization processes in a context of foreign investment.